ལེའུ་སོ་ལྔ་པ། གློ་ནད་བཅོས་པ།

Глава 35 Лечение болезней лёгких

དེ་ནས་ཡང་དྲང་སྲོང་རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་འདི་སྐད་ཅེས་གསུངས་སོ། །ཀྱེ་དྲང་སྲོང་ཆེན་པོ་ཉོན་ཅིག །

Затем снова мудрец-риши Ригпей Еше (*rig pa'i ye shes)* молвил: «О, великий мудрец-риши, слушай же!

དོན་ལྔའི་བློན་པོ་གློ་ནད་གསོ་བ་ལ། །རྒྱུ་དང་དབྱེ་བ་རྟགས་དང་བཅོས་ཐབས་བཞི།།

В [главе о] лечении болезней лёгких — министров пяти плотных органов есть четыре [темы]: причины, классификация, симптомы и методы лечения.

རྒྱུ་ནི་རླུང་མཁྲིས་བད་ཀན་ཁྲག་དང་ཆུ། །རུལ་སྐྱུར་ཙི་མར་ཚྭ་དང་དུ་བ་དང་། ཆམ་པ་འགྲམས་དང་དྲག་ཤུལ་རྣམས་ཀྱིས་བསྐྱེད།།

1 Причины: лунг, трипа, бекен, кровь, жидкость, испорченное, прокисшее, прогорклое, солёное, дым, чхампа (*cham pa*), травмы (*'grams*) и перенапряжение способствуют им.

དབྱེ་བ་ཐང་པོ་སྐྱ་ཐབ་ཚ་བ་དང་། །ཆུ་ཤོར་ཐེས་པོ་གློ་གཅོང་གློ་རྒྱུས་དང་། །བྲུང་ཚང་ཅན་དང་རྣམ་པ་བརྒྱད་དུ་བཤད།།

2 Классификация. Говорится о восьми разновидностях [болезней лёгких]: тхангпо (*thang po*), кьябаб (*skya rbab*), жар (*tsha ba*), чхущор (*chu shor*), тхепо (*thes po*), чонг лёгких (*glo cong*), увеличение лёгких (*glo rgyas*), бунгцханг (*bung tshang*).

དེ་རྟགས་རླུང་གློ་ཐང་པོ་རྒྱུན་དུ་ལུ། །འགོགས་དཀའ་ལྦུ་གསོག་དགོང་དང་ཐོ་རངས་མང་། །

3.1.1 Их симптомы. При тхангпо (*thang po*) — лунг лёгких — будет постоянный надсадный кашель с пенистой мокротой, усиливающийся на рассвете и по вечерам.

སྐྱ་རབ་གློ་མང་མིག་ལྤིབས་རྐང་བོལ་གཡོ། །

3.1.2 При кьябаб (*skya rbab*) — частый кашель, опухают веки и лодыжки.

ཚ་བ་ཚ་སུབས་ཚ་གཟེར་གཉིས་སུ་དབྱེ། །

3.1.3 Жар подразделяется на два [вида]: цасуб (*tsha sub*) и жар с болями (*tsha gzer*).

ཚ་སུབས་རྩ་ཆུ་ཚ་ལ་རོ་སྟོད་རྒྱངས། །ལུད་པ་ཚ་བྲོ་ལྦུ་ཆུང་མཁྲིས་པ་འོང་། །སྟོན་དུས་དྲག་ཤུལ་དྲོད་བཅུད་ཤིན་ཏུ་གནོད། །

При жаре цасуб (*tsha sub*) в пульсе и моче будет жар, распирает верхнюю часть тела, мокрота солоноватая с мелкими пузырьками и [желтоватыми каплями похожими на] желчь; сильно вредит осень, перенапряжение, согревающее и питательное.

ཚ་གཟེར་ཉལ་བ་མི་བདེ་དབུགས་ཀྱིས་ཐེག །ལུད་པ་དམར་སེར་ལྕུ་ཞིང་སྐབས་སུ་གཟེར། །

При жаре с болями (*tsha gzer*) — когда лежит [больному] плохо, дыхание поверхностное, кашель с жёлто-красной мокротой, временами сильные боли.

ཆུ་ཤོར་ངལ་ཆུ་གློ་ལ་ཤོར་བ་སྟེ། །སྟོད་རྒྱངས་མགོ་ན་མིག་སྤྲིན་སེར་པོར་འོང་། །དང་ག་མི་བདེ་གློ་མང་རྔམ་པས་ཐེག །ཤ་སྐམས་རྔུལ་མེད་གཏམ་བར་བཅད་ཅིང་སྣུ། །གཞུག་ཏུ་ལུད་པ་ཤ་སྐྱོ་གློ་ལས་འཛག །

3.1.4 Чхущор (*chu shor*) — это когда в лёгкие попадает жидкость (*ngal chu*). В этом случае грудь распирает, болит голова, желтеют белки глаз, аппетит плохой, частый кашель, дыхание поверхностное, мышцы сохнут, больной перестает потеть, речь прекращается, в конце из лёгких выделяется мокрота, похожая на мясной фарш.

ཐེས་པོ་ལུད་པ་སྔོ་སྔོབ་མང་དུ་ལུ། །ཁྲེན་ལ་དབུགས་ཐེག་རོ་སྟོད་ལྕི་ལ་ཁེངས། །ལུད་པ་ཐོན་རྗེས་ཅུང་ཟད་བདེ་སྙམ་བྱེད། །

3.1.5 При тхепо (*thes po*) будет кашель с многочисленными голубоватыми сгустками в мокроте, дыхание поверхностное, тяжесть и распирание в верхней части тела, чувство небольшого облегчения после отхождения мокроты.

གློ་གཅོང་ཤ་སྐེམ་ཤེད་ཆུང་འགུལ་མི་ནུས། །བྱི་ལའི་མགུལ་འདྲ་ཟས་སྨན་ཕན་སྐྱེད་ཆུང་། །

3.1.6 При чонг легких (*glo gcong*) — мышцы усыхают, слабость, [больной] не может шевелиться, [в груди] урчит, как у кошки, питание и лекарства дают слабый эффект.

གློ་རྒྱས་མིག་དམར་ལྕེ་མཆུ་མཁུར་ཚོས་སྨུག །སྐད་འཛེར་སྟོད་རྒྱངས་རྔམ་གཏོད་ལུད་པ་དམར། །

3.1.7 При увеличении лёгких (*glo rgyas*) — глаза краснеют, язык, губы и щёки багровеют, голос садится, грудь распирает, дыхание тяжёлое, мокрота красная .

བུང་ཚང་ལུད་པ་ཤེ་རུལ་རྣག་ཏུ་འབྱུང་། །ཡང་ན་སྔོན་པོ་ལྦུ་བ་ཅན་གསེབ་ཏུ། །ཉ་མིག་ལྟ་བུའི་རྣག་དང་འདྲེས་པར་ལུ། །

3.1.8 При бунгцханг (*bung tshang*) — появляется мокрота похожая на протухший фарш, с гноем. Или она голубоватая, а среди пены примешиваются комочки гноя, похожие на рыбьи глаза.

སྤྱིར་ན་གློ་བ་བད་ཀན་ཡུལ་ཡིན་པས། །དབྱར་དུས་བདེ་ལ་དགུན་དུས་ན་བ་དང་། །ཉིན་པར་བདེ་ལ་མཚན་མོ་ན་བ་ཡིན།།

3.2 В общем, поскольку лёгкие — это место бекен, то летом лучше, а зимой — болеет, днём — получше, ночью — болеет.

དེ་རྣམས་བཅོས་ཐབས་རླུང་གློ་བསིལ་བཅུད་བསྟེན། །མངར་གསུམ་(ཛཱ་ཏི་ཤིང་ཚ་སུག་སྨེལ་པི་པི་ལིང་པྲི་ཡངྐུ་བ་མར་གྱི་)ལྡེ་གུ་འབྲས་བུའི་སྨན་མར་སྦྱར། །གསོ་བ་དཀའ་ལ་བཞི་ལྔ་མེ་ཡིས་བསྲེག །

4.1.1 Методы их лечения. При лунг лёгких следует прибегать к охлаждающему и питательному, готовят пасту-дегу из трёх сладких (*mngar gsum*) {на коровьем масле с добавлением *dzA ti*, *shing tsha*, *sug smel*, *pi pi ling*, *pri yangku*}, лечебное масло из [трёх] плодов (*'bras bu'i sman mar*). Когда поддаётся с трудом — прижигают четвёртый и пятый позвонки.

གློ་ནད་སྐྱ་རབ་(སྟར་བུ་ཛཱ་ཏི་སུག་སྨེལ་ཀ་ཀོ་ལ་ཤིང་མངར་ཨ་རུ་ལྕགས་ཕྱེ་)སྦྲང་གི་ལྡེ་གུ་དང་། །ཅུ་གང་(གུར་གུམ་ལི་ཤི་སུག་སྨེལ་ཤིང་མངར་ཨ་རུ་ལྕགས་ཕྱེ་སྦྲང་གི་)ལྡེ་གུ་བྱ་མིག་ལྔ་པ་བསྲེག །

4.1.2 При болезни лёгких кьябаб (*skya rbab*) дают дегу из *star bu*, {*dzA ti*, *sug smel*, *ka ko la*, *shing mngar*, *a ru ra*, *lcags phye* на меду}, дегу из *cu gang* {*gur kum, li shi, sug smel, shing mngar, a ru, lcags phye* и мёда}; прижигают точки *bya mig* и пятый позвонок.

ཚ་སུབས་ཙན་དན་(བསིལ་གསུམ་ཨུཏྤལ་གླ་སྒང་རྒུན་འབྲུམ་ཤིང་མངར་དང་།) བརྒྱད་དང་(ཨ་རུ་གི་ཝཾ་གུར་ཀུམ་ཅུ་གང་ཤིང་མངར་རྒུན་འབྲུམ་སྲོ་ལོ་སྤང་རྒྱན་འབུ་སུ་ཧང་དང་)བཅུ་པ་དང་། །ཨ་གྲོང་སྟར་བུ་(ཅུ་གང་གུར་ཀུམ་རུ་རྟ་ཤིང་མངར་ཙན་དན་བྱི་ཚེར་བརྒྱད་དང་)མར་གསར་ཤ་གསར་བསྟེན།།

4.1.3 При жаре цасуб (*tsha sub*) прибегают к составам *tsan dan 8* из *tsan dan {bsil gsum* (три охлаждающих), *utpal*, *gla sgang*, *rgun 'brum*, *shing mngar*}; *tsan dan 10* из *tsan dan {a ru*, *gi wang*, *gur kum*, *cu gang*, *shing mngar*, *rgun 'brum*, *sro lo*, *spang rgyan*, '*bu su hang}*; *a krong 8* из *a krong*, *star bu*, {*cu gang, gur kum*, *ru rta*, *shing mngar* , *tsan dan, byi tsher*}. Следует употреблять свежее масло и свежее мясо.

ཚ་གཟེར་དེ་བཞིན་བཅོས་ཤིང་གཏར་བ་བཟང་། །བཤལ་དང་ཆུ་ལྕག་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་སྦྱར།།

При жаре лёгких с болями (*tsha gzer*) лечение то же самое, будет хорошо кровопускание, прослабление, обрызгивание и состав [*ga bur]* 25.

ཆུ་ཤོར་ནད་ལ་ཤིང་མངར་ཡུང་བ་གཉིས། །སྔོན་དུ་བཏང་ལ་དེ་རྗེས་གློ་སྐྱུགས་བྱ། །ཤིང་མངར་འདམ་བུ་ཀ་ར་ལི་ག་དུར། །ཅུ་གང་གུར་ཀུམ་དོམ་མཁྲིས་ཙན་དཀར་རྣམས། །ཀ་ར་སྦྱར་བ་བཙོད་ཀྱི་ཁུ་བས་དབུལ། །རྗེས་ལ་སྲོ་ལོ་ག་དུར་འདམ་བུ་མཚལ། །བཅད་འབྱོར་གུར་ཀུམ་ཀ་ར་འོ་མས་དབུལ། །ཝ་ལ་སོགས་པའི་གློ་བ་སྣ་ཚོགས་བཏང་།།

4.1.4 При болезни чхущор (*chu shor*) следует, предварительно дав *yung ba* и *shing mngar*, затем вытянуть лёгочным рвотным. Назначают состав из *shing mngar* , '*dam bu ka ra*, *li ga dur*, *cu gang*, *gur kum*, *dom mkhris*, *tsan dkar* с сахаром — запивать отваром *btsod* . А затем [состав из] *sro lo*, *ga dur*, '*dam bu*, *mtshal*, *bcad 'byor*, *gur kum* с сахаром — запивать молоком. А также дают лёгкие лисы и других животных.

བད་ཀན་གློ་སྦྲབས་ཞུགས་པའི་ཐེས་པོ་ལ། །(སྤྱང་ཚེར་རི་ཤོ་དུར་བྱིད་ཁུ་བར་རྒྱམ་ཚྭ་པི་ལིང་བཏབ་པའི་)སྐྱུགས་ཀྱིས་ཐོ་བ་གློ་སྦྲབས་བད་ཀན་སྦྱང་། །སྟར་བུ་པཉྫས་ལུད་པ་ཕྱེན་དུ་དྲང་།། རྗེས་ལ་སྣུ་ལ་ལྡེ་(མ་ནུ་གླ་སྒང་གདུར་སྒེ་གཤེར་བ་རུ་)འམ་ཅུ་གང་(ཤིང་ཚ་སུག་སྨེལ་པི་ལིང་སྦྲང་)ངམ། །པི་པི་ལིང་གི་ལྡེ་གུ་བཏགས་པ་ཡིན། །ཤ་གསར་མར་གསར་སྦྲང་རྩི་ལྡན་པ་བཏང་། །ཐེས་པོ་ལ་སོགས་གློ་ནད་ཀླུང་ལྡན་གང་། །བ་འོ་བཞོས་ཐོག་ཀླུང་དུས་བཏང་བར་བསྟགས།།

4.1.5 При тхепо (*thes po*) — вхождении бекен в просветы лёгких, следует вычистить желудок и просветы лёгких рвотным {отваром из *spyang tsher*, *ri sho* и *dur byid* с добавлением *rgyam tshwa* и *pi pi ling*}; вывести наверх мокроту с помощью *star bu panytsa*, а затем рекомендуются *mU la 5* {из *ma nu, gla sgang, ga dur, sge gsher, ba ru*} или паста-дегу из *cu gang* {*shing tsha, sug smel, pi ling* на меду} или из *pi pi ling.* Назначают свежее мясо и масло с мёдом. При тхепо (*thes po*) и других болезнях лёгких в сочетании с лунг отлично помогает назначение парного коровьего молока во время лунг.

གློ་གཅོང་གློ་མིག་ལུད་པའི་གཅོང་འདྲིལ་བས། །ཨ་གྲོང་ལུམས་སམ་སྨན་ཆུ་ཆུ་ལུམས་བརྟེན། །དེ་ནས་སྟར་བུ་པཉྩས་ཕྱིན་དུ་དྲང་། །ལུད་པ་སྐྱ་སྔོ་སྐམ་པོ་མང་ཐོན་འཚོ། །མ་ཐོན་ལུམས་དང་འདྲེན་སྦྱོར་བསྐྱར་ལ་སྦྱང་། །སྐབས་སུ་ཅུ་གང་ཞོ་ཤ་སྦྱར་བའམ། །ཕྱེ་མ་བ་འོ་སྦྱར་བ་རེ་ལུག་གི །གློ་བ་མ་སུངས་རྒྱུངས་ཏེ་བཏང་བར་བྱ། །གླ་དགོ་བ་ཤ་གྲོ་ཆང་ཡོས་ཆང་བརྟེན།།

4.1.6 При чонг легких (*glo gcong*), когда застаревшая мокрота собирается в бронхах следует прибегать к примочкам из *a krong* или ваннам в минеральных источниках, а затем выводить её наверх с помощью *star bu panytsa*. Если обильно отходит сухая светло-голубоватая мокрота, то [больной] выживет. Если она не отходит, следует повторно прибегать к ваннам и вычищению вытягивающими составами, время от времени назначать пасту-дегу или порошку из *cu gang* вместе с коровьим молоком, свежие парные лёгкие ягнёнка или козлёнка. Прибегают к мясу кабарги, дзерена, оленя, чангу из пшеницы и прокалённого зерна.

གློ་རྒྱས་རྩེ་ཆུང་དབུག་འགོ་མང་དུ་གཏར། །ལུད་པ་དམར་ན་རྒྱ་སྐྱེགས་འབྲི་མོག་བཙོད། །སྲོ་ལོ་དཀར་པོའི་བསྲུས་ཐང་ཡང་ཡང་བཏང་། །ཙན་དན་(དཀར་དམར་ཅུ་གང་གུར་གུམ་བ་ཤ་སྤང་རྩེ་སྲོ་ལོ་བོང་ང་ཀྱི་ལྕེ་ཨུཏྤལ་སྐྱུ་རུ་)བཅུ་གཅིག་ཕྱེ་མ་ཐང་དེས་དབུལ། །རྫེས་ལ་གཏར་ཞིང་ཉེ་ཤུ་རྩ་ལྔ་(དམར་གསུམ་དང་མཚལ་བསྣན་ལ་)སྦྱར། །ཅིས་ཀྱང་སྐྱེད་ཆུང་སླུག་པོར་བྱེར་སྲིད་པས། །སླུག་པོའི་ཁྲག་བཤལ་བཅོས་ཐབས་བསྟགས་པ་ཡིན། །ཁྲག་ཏུ་བཛོལ་ན་པུཥྤ་(སྲན་མའི་མེ་ཏོག་སྐྱེར་པའི་མེ་ཏོག་གུར་གུམ་དོམ་མཁྲིས་ཆོས་ཁུ་)ལྡེ་སྦྱོར་རམ། །ཀར་ཤ་པ་ནི་(ལྡེའི་ཐལ་བ་དོམ་མཁྲིས་གུར་གུམ་མཚལ་ཟབ་ལ་)མདོངས་ཐལ་ལྡེ་(རྒྱ་བྱི་ཐབ་ཟེར་བྱི་མཚལ་ཞུག་རོན་སྒྲོ་འགྲོན་བུ་ཕུར་མོའི་ཐལ་བའི་)སྦྱོར་བསྟགས། །མང་དུ་གཏར་ཞིང་རོ་སྟོད་ཆུ་ཡིས་བྲན། །ཟས་སྐོམ་བསིལ་བརྟེན་སྤྱོད་ལས་དྲག་ཤུལ་སྤང་།།

4.1.7 При увеличении лёгких (*glo rgyas*) следует делать многократные кровопускания из *rtse chung* и *drug ‘go*. Если мокрота красная — снова и снова давать сгущённый отвар *rgya skyegs*, ‘*bri mog*, *btsod* и *sro lo dkar po,* этим отваром запивать порошок *tsan dan 11* {из *tsan dan dkar dmar, cu gang, gur kum, ba sha, spang rtsi, sro lo, bong nga, kyi lce, utpal, skyu ru*}. В дальнейшем делать кровопускания и назначать *ga bur 25* {с добавлением *dmar gsum* (трёх красных) и *mtshal*}. Если эффект слабый, значит это рассеялся мугпо (*smug po*), поэтому рекомендуется лечить методом прослабления с помощью *smug po’i khrag bshal*. При кровотечении рекомендуются составы *pus pa lnga sbyor* {из *sran ma’i me tog*, *skyer pa’i me tog*, *gur kum*, *dom mkhris* с отваром *tshos*}, *kar sha pa ni* — {пятикомпонентный зольный состав из [‘*gron bu’i] thal ba*, *dom mkhris, gur kum, mtshal, zab thal*} или *mdongs thal lnga pa* {из тхалва *rma [bya], bya rbab, zer [mo], bya mtshal, phug ron sgro, ‘gron bu, phur mo*}. Следует делать многократные кровопускания, обрызгивать водой верхнюю часть тела, употреблять охлаждающие продукты и напитки, в образе жизни избегать физического перенапряжения.

བྱང་ཚང་རྣག་ཞུང་བསྐམས་པས་སྐེམས་སམ་བཏྲ། །ཨ་གྲོང་(ཙན་དན་སྐྱུ་རུ་རུ་ཏ་སྟར་བུ་བསིལ་གསུམ་ཤིང་མངར་བྱི་ཚེར་)བཅུ་པ་ཟངས་ཐལ་(སྨུ་ཟེ་ཤ་རུ་སྤེན་མ་སྲོ་ལོ་ཨ་གྲོང་)སྦྱར་བ་དང་། །ཁྲོད་པ་(ཕྱ་དང་སྲིན་བུའི་གླད་པ་སྨུ་ཟེ་ཟབ་ཐལ་སྲོ་ལོ་ཅུ་གང་སྤང་རྒྱུན་སྟར་བུ་)འི་སྦྱོར་བ་རྣག་སྐེམས་གློ་གསོའི་མཆོག །ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་(ལ་ག་དོར་གསུམ་དང་དོམ་མཁྲིས་)མན་ངག་ལྡན་པས་སྦྱར། །རྣག་བྱངས་ཆེ་འམ་བསྐམས་པས་མ་སྐེམས་ན། །སྟར་བུ་བཅྭ་(པ་ཡག་རྩ་བ་བུལ་ཏོག་ལ་ཆ་འཁར་པོ་)མན་ངག་ལྡན་པས་དྲང་། །རྣག་ཁྲག་འདྲེས་ན་ཤུ་མོ་ཟ་སྨན་(བ་མར་གྱིས་འབྲི་མོག་གི་རྩི་སླངས་ལ་རྒྱ་སྐྱེགས་དང་བོང་ཡར་འོ་མ་ཕྱུལ་དོ་དོ་ཤུ་མོ་ཟ་ཚོམས་གཅིག་ལི་ཤི་ག་ར་སྦྱར་བ་)མཆོག །ཙུ་གང་ཨ་གྲོང་ག་ར་ཨ་རུ་ར། །བོང་ཡར་འོ་སྦྱར་རེ་ཞུའི་གློ་བ་རྒྱངས། །གློ་གསོ་ཁྲག་ཏུ་ལུ་ལ་བརྟགས་པ་ཡིན། །ཕྱ་གློ་འོ་མར་(ཨ་རུ་ཅུ་གང་སྨུ་ཟེ་དོམ་མཁྲིས་ཤིང་མངར་སྤྲང་བོང་ཡར་འོ་མ་)སྦྱར་ཞོ་དེ་བཞིན་ཤིས། །ཁྲག་མེད་རྣག་ཏུ་བྱུང་ན་(རྣག་སྐྱུགས་ཀྱིས་)སྦྱང་བ་མཆོག །སྔོང་སྤྲིས་སྤལ་སྔོང་ལྕ་བུའི་རྣག་ཡུལ་འཐོན། །དེ་རྗེས་གློ་གསོ་ཁྲག་ཏུ་བྱུང་ན་བཅད། །རྣག་གཞུག་མ་ཐོན་ཟངས་ཐལ་(ཕྱ་དང་སྲིན་བུའི་གླད་པ་སྨུ་ཟེ་སག་རམ་རྩི་སྲོ་ལོ་པི་ལིང་སྣ་ངར་སྲེགས་པ་དང་སྲེན་མ་ཤ་རུའི་ཐལ་བ་སྤང་རྒྱན་ག་ར་སྦྲང་)སྦྱོར་བ་དང་། །ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་ལྷག་པ་སྦྲད་ལ་སྐམ། །ཀླུང་དང་ལྡན་ན་སྲོ་ལོའི་(བྲི་ཕྱེད་ལ་ཨ་རུ་ཉི་ཤུའི་སྨན་མར་ལ་བཟང་དྲུག་པི་ལིང་སྦྲང་)སྨན་མར་སྦྱར། །གློ་མང་མི་འགོག་ཙུ་གང་(བཞི་པ་ཤིང་མངར་སྟར་བུ་)རུ་རྟས་བཅད། །ཅེས་གསུངས་སོ།།

4.1.8 При бунгцханг (*bung tshang*) когда гноя мало, нужно смотреть, получится ли его высушить. Составы *a krong* -10 из *a krong* {*tsan dan*, *skyu ru ra*, *ru rta*, *star bu*, *bsil gsum* (три охлаждающих), *shing mngar*, *byi tsher}*; из *zangs thal,* {*mu zi, sha ru, spen ma, sro lo, a krong}* и из мозга {лисицы (*wa*) и птицы *srin bya, mu zi, zab thal, sro lo, cu gang*, *spang rgyan, star bu*} сушат гной и прекрасно восстанавливают лёгкие. Готовят согласно устным наставлениям двадцатипятикомпонентный состав {с добавлением *ga dor gsum* (трое рогов) и *dom mkhris*}. Если гноя много или его не получается высушить, вытягивают его с помощью *star bu panytsa* согласно устным наставлениям {с добавлением *pa yag rtsa ba*, *bul tog*, перетопленного *la cha*}. Если гной идет вместе с кровью, лучше всего приготовить лекарство из *shu mo za* { на коровьем масле, из вытяжки из *bri mog* с добавлением *rgya skyegs* и пары пхул молока яловой ослицы, щепотки *shu mo za, li shi* и сахара}, состав из *cu gang*, *a krong*, сахара и *a ru ra* смешать с молоком яловой ослицы, наполнить им лёгкие козленка и сварить — это восстанавливает лёгкие и рекомендуется при кровохарканьи. Шо, полученное из молока вместе с составом из лёгких лисы, {*a ru ra*, *cu gang, mu zi, dom mkhris*, *shing mngar* с мёдом и молоком яловой ослицы} тоже прекрасное средство. Если отхаркивается только гной без крови, лучше всего вычищать {рвотным *rnag skyugs*}. После отхождения гноя, похожего на белок куриного яйца или лягушачью икру, надо восстанавливать лёгкие, а если пойдет кровь, то останавливать её. Если гной остался и не выходит, высушивают его, назначая «спиной к спине» состав из *zangs thal,* {мозгов лисицы (*wa*) и птицы *srin bya*, *mu zi*, *sag ram rtsi*, *sro lo*, *pi pi ling,* прокалённых на сковороде, с добавлением тхалва *spen ma* и *sha ru*, *spang rgyan,* сахара и мёда} и *[ga bur] 25*. Если присоединяется лунг, назначают лечебное масло из *sro lo* {в количестве половины дре и двадцати штук *a ru ra* с добавлением *bzang drug* (шести хороших), *pi pi ling* и мёда}. Частый надсадный кашель прекращает *cu gang-4* из *cu gang* {*shing mngar, star bu, ru rta* }.» Так сказано.

བདུད་རྩི་སྙིང་པོ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་གསང་བ་མན་ངག་གི་རྒྱུད་ལས་གློ་ནད་བཅོས་པའི་ལེའུ་སྟེ་སོ་ལྔ་པའོ།། །།

Это тридцать пятая глава «Лечение болезней лёгких» из «Сущности амриты — восьмичленной тантры тайных наставлений».

перевод с тибетского на русский: Анастасия Теплякова